

Metodologia badań naukowych

Methodology of Scientific Research

Program studiów dla przedmiotu obowiązujący od cyklu kształcenia	2024/2025
Kierunek studiów	Psychologia
Rok i semestr studiów	Rok I/ Semestr II
Poziom kształcenia	Studia I stopnia
Profil kształcenia na kierunku	Ogólnoakademicki
Moduł kształcenia dla przedmiotu	Ogólny
Nazwa specjalizacji (jeśli przedmiot specjalizacyjny)	-
Status przedmiotu	Obligatoryjny

Forma zajęć	Liczba godzin		ECTS	Forma zaliczenia	Waga
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne			
Wykład	30	16	4	Egzamin	100%
Razem za zajęcia dydaktyczne	30	16			
Praca własna studenta	50	64			
Ogółem	100	100			

Cele kształcenia dla przedmiotu

1.	Przekazanie studentom usystematyzowanej wiedzy dotyczącej metodologii wykorzystywanej w naukach społecznych, w tym podstaw wiedzy na temat metod i technik badań empirycznych wykorzystywanych w naukach społecznych.
2.	Zdobycie niezbędnych, elementarnych kompetencji w zakresie doboru właściwej techniki badania do problemu badawczego, umiejętności właściwego planowania i projektowania procesu badawczego przede wszystkim w aspekcie merytorycznym, a także wiedzy w zakresie interpretacji wyników badań.
3.	Zdobycie umiejętności projektowania w podstawowym zakresie badań ilościowych i jakościowych oraz poddawania eksploracji danych wtórne.

Efekty uczenia się

WIEDZA			
L.p.	Efekty przedmiotowe (Student zna i rozumie)	Odniesienie do efektów kierunkowych	Metody weryfikacji efektów uczenia się
W1	Student rozumie, w jaki sposób metody i czynności naukowe są wykorzystywane do generowania danych i wiedzy w naukach społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem psychologii.	Ps_WG01_Lic	Egzamin pisemny – pytania zamknięte.
W2	Student zna klasyczne i współczesne metody zbierania danych i wnioskowania naukowego w naukach społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem zróżnicowania poszczególnych obszarów psychologii pod kątem wykorzystywanych rozwiązań metodologicznych.	Ps_WG02_Lic	Egzamin pisemny – pytania zamknięte.
W3	Student rozumie, jak wygląda proces wykorzystywania obserwacji naukowych w świadomym, uregulowanym i zaplanowanym w kierunku zrozumienia prawidłowości życia społecznego działaniu: jak prawidłowo dokonać analizy zmiennych, interpretacji wyników oraz ich generalizacji.	Ps_WG04_Lic	Egzamin pisemny – pytania otwarte.

UMIĘJĘTNOŚCI			
L.p.	Efekty przedmiotowe (Student potrafi)	Odniesienie do efektów kierunkowych	Metody weryfikacji efektów uczenia się
U1	Student potrafi samodzielnie zaprojektować wszystkie etapy procesu badawczego w naukach społecznych.	Ps_UW04_Lic	Egzamin pisemny – pytania otwarte.
U2	Student potrafi przygotować argumenty potwierdzające i uzasadniające wybraną metodologię lub projekt badawczy w odniesieniu do jego przedmiotu, celu i obszaru nauk społecznych jakie reprezentuje.	Ps_UW01_Lic	Egzamin pisemny – pytania otwarte.
U3	Student potrafi dokonać adekwatnej interpretacji, generalizacji i wykorzystania danych naukowych z zakresu nauk społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem psychologii, jej charakterystyk, potencjałów i ograniczeń.	Ps_UW03_Lic	Egzamin pisemny – pytania otwarte.

KOMPETENCJE SPOŁECZNE

L.p.	Efekty przedmiotowe (Student jest gotów do)	Odniesienie do efektów kierunkowych	Metody weryfikacji efektów uczenia się
K1	Student jest gotów do przyjęcia postawy krytycznej wobec nadawanych treści oraz raportowanych w zróżnicowanych źródłach informacji i danych naukowych oraz jest świadom wysokich standardów, jakich wymaga działalność badawcza.	Ps_KK01_Lic	Aktywność w trakcie zajęć (dyskusja, pytania i odpowiedzi)
K2	Student jest gotów do wdrażania i wykorzystywania danych naukowych pochodzących z wysokiej jakości badań w praktyce naukowej i zawodowej w zróżnicowanych kontekstach.	Ps_KK02_Lic	Aktywność w trakcie zajęć (dyskusja, pytania i odpowiedzi)
K3	Student jest gotów samodzielnie prowadzić badania naukowe o zróżnicowanej skali, zakresie i formie w celu wspierania własnego rozwoju zawodowego.	Ps_KK02_Lic	Aktywność w trakcie zajęć (dyskusja, pytania i odpowiedzi)

Treści kształcenia

L.p.	Treść kształcenia (tematyka zajęć)	Liczba godzin	
		Wykład	
		Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
1.	Podstawy nauk społecznych. Wprowadzenie w zasady dyscypliny, wyjaśnienie podstawowych pojęć i kategorii.	2	1
2.	O znaczeniu teorii. Co to jest teoria? Czym teoria naukowa różni się od interpretacji ex post factum i generalizacji empirycznych? Warunki konieczne prawa nauki. Modele teoretyczne zjawisk i procesów społecznych. Znaczenie teorii dla badań empirycznych.	2	1
3.	Hipotezy naukowe i ich weryfikacja. Pojęcie problemu naukowego i hipotezy naukowej. Weryfikacja hipotez. Indukcjonizm vs. dedukcjonizm w sporze o uzasadnialność praw nauki. Indukcja enumeracyjna niepełna. Indukcja eliminacyjna. Kanony indukcji eliminacyjnej J.S. Millera. Dedukcjonizm (hipotetyzm).	2	1
4.	Cechy i funkcje języka naukowego. Nauka bez definicji? Funkcje języka nauki. Język jako bariera poznania naukowego. Problemy języka nauki. Cechy języka naukowego. Sens empiryczny pojęć. Objasnienia terminów: nazwa, pojęcie, desygnat, denotacja, zakres, konotacja, treść pełna, charakterystyczna, konstytutywna, konsekwentna. Definicje realne i nominalne. Błędy w rozumowaniu.	2	1
5.	Język badacza i język badania. Dobór wskaźników w badaniach. Perspektywa obserwacyjna a perspektywa rozumiejąca. Dwuznaczność terminu rozumieć. Zmienna. Typy zmiennych. Klasyfikacje i typologie. Problemy definiowania pojęć i dobór wskaźników w badaniach. Typy wskaźników.	2	1
6.	Teoria wiedzy źródłowej i pozaźródłowej. Pojęcie źródła w naukach społecznych. Rodzaje źródeł. Teoria wiedzy źródłowej i pozaźródłowej. Ocena źródeł: krytyka wewnętrzna i zewnętrzna źródeł. Fake news.	3	1
7.	Pomiar w nauce i typy skal. Postawy, skale do badania postaw Likerta, Guttmana, Thurstone'a, szacunkowe, rangowe, dyferencjal semantyczny, drabinka Cantrila, skala dystansu społecznego Bogardusa.	3	1
8.	Rodzaje badań i przygotowanie narzędzia badawczego – cz.1. Badania pierwotne i wtórne. Etapy postępowania badawczego. Badania ilościowe. Ankiety i wywiady kwestionariuszowe. Tworzenie narzędzia badawczego. Reguły poprawnego formułowania pytań kwestionariuszowych.	3	2
9.	Rodzaje badań i przygotowanie narzędzia badawczego – cz. 2. Badania jakościowe. Tworzenie narzędzia badawczego.	3	2
10.	Metody doboru próby w badaniach empirycznych. Uogólnianie wyników badań społecznych i problem reprezentatywności badań społecznych. Zbiorowość generalna /populacja/ a zbiorowość badana /próba/. Dobór prób: probabilistyczny i nieprobabilistyczny. Metody losowania: proste, systematyczne, warstwowe, grupowe. Dobór warstwowy proporcjonalny, równoliczny i optymalny. Inne metody doboru: celowe, kwotowe. Różne rozumienie pojęcia reprezentatywności.	3	2
11.	Analiza i prezentacja danych z badań ilościowych i jakościowych. Sposoby analizy danych z badań ilościowych i jakościowych. Zasady prezentowania danych z badań empirycznych. Formy raportów z badań. Typowe błędy popełniane przy analizie danych z badań ilościowych i jakościowych.	3	1
12.	Zakłócenia procesu poznawczego. Etyka w badaniach społecznych. Błędy i stronniczość w badaniach empirycznych. Kwestia świadomości metodologicznej badacza. Komunikacja badacza z badanymi i zniekształcenia przekazu. Wartościowanie a obiektywność. Stronniczy wpływ: badaczy, zleceniodawców, kwestionariusza, ankietowanych. Konformizujący wpływ wartości i opinii dominujących. Odpowiedzialność naukowa. Spirala milczenia. Dysonans pozytywnego nastawienia.	2	1
Razem		30	16

Metody kształcenia

Forma zajęć	Metody kształcenia
Wykład	Wykład informacyjny i/lub problemowy z prezentacją multimedialną, pytaniami i odpowiedziami, dyskusja, debata, analiza

przypadków i przykładów.

Warunki zaliczenia

Sposób zaliczenia	Wagi (%)
	Wykład
Egzamin pisemny	100
Razem	100

Rozliczenie pracy własnej studenta

L.p.	Czynności w ramach pracy własnej	Szacowana liczba godzin	
		Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
1.	Przygotowanie do udziału w zajęciach (np. wstępna lektura, przygotowanie lub zgromadzenie materiałów, pomocy, przygotowanie referatu lub prezentacji na zajęcia itp.)	10	20
2.	Lektura obowiązkowa	10	10
3.	Obowiązkowe zapoznanie się z innymi materiałami lub treściami (np. materiałami audio, video, narzędziami, pomocami, oprogramowaniem, sprzętem, aktami prawnymi, dokumentacją, warunkami miejsca pracy itp.)	10	14
4.	Przygotowanie do egzaminu	20	20
	Razem	50	64

Literatura obowiązkowa

1.	Brzeziński, J. (2023). <i>Metodologia badań psychologicznych</i> . Wydawnictwo Naukowe PWN.
2.	Kuc, B. R. (2015). <i>Metodologia badań własnych: z warsztatu prakseologa</i> . Ementon.
3.	Nichols, A. L. (2023). <i>The Cambridge Handbook of Research Methods and Statistics for the Social and Behavioral Sciences: Volume 1: Building a Program of Research</i> . Cambridge University Press.

Literatura uzupełniająca

1.	Żylińska, J., Wikarczyk, A., Stanisław, K. (2019). <i>Nauki społeczne w dobie innowacji</i> . Instytut Wydawniczy EuroPrawo.
2.	Panek, T., Czapiński, J. (2015). <i>Diagnoza społeczna 2015: Warunki i jakość życia Polaków</i> .
3.	Sarnecka, B. (2024). <i>The writing workshop</i> . https://osf.io/z4n3t

Inne materiały dydaktyczne

1.	Publikacje naukowe prezentowane przez wykładowcę w formie studiów przypadków.
2.	